

ایران به رغم «فشارهای حداکثری» ترامپ دوام آورده است

سایمون هندرسون

۲۵ سپتامبر ۲۰۱۹

فارغ از آن که هدف طرح ظاهراً صلح‌آمیز هرمز چه باشد، مقامات خارجی باید محتاط باشند که به تهران در خصوص این آبراه استراتژیک حق و حقوقی اعطا نکنند که نباید داده شود.

تنش‌ها در خلیج فارس همچنان در اوج است، اما امروز رئیس‌جمهور ایران حسن روحانی «ابتکار صلح هرمز» را به سازمان ملل ارائه خواهد کرد. توصیف رئیس‌جمهور روحانی اما از این طرح حیرت‌انگیزتر است: او در سخنرانی‌اش در روز یکشنبه در تهران گفت: «خلاصه ابتکار صلح هرمز، خُب و امید است.»

چرب‌زبانی‌ها یک واقعیت سخت را مخدوش می‌کند. رئیس‌جمهور روحانی فقط در حال تکرار موضع دیرینه رژیم در تهران است: «امنیت خلیج فارس، تنگه هرمز و دریای عمان مسئله‌ای بومی است. نیروهای خارجی می‌توانند برای کشور ما و منطقه مشکلات و ناامنی ایجاد کنند.»

به عبارت دیگر، هیچ نقشی برای نیروی دریایی ایالات متحده یا دیگر نیروهای دریایی خارجی وجود ندارد.

کمتر از دو هفته پس از حملات به پالایشگاه بقیق عربستان سعودی و میدان نفتی خُریص، که وسیعاً گفته می‌شود توسط [ایران برنامه‌ریزی شده](#)، این سخنان روحانی را فقط می‌توان «پررویی» توصیف کرد. این حملات صرفاً بخشی از حوادثی است که در پنج ماه گذشته به بی‌ثباتی خلیج فارس انجامیده است - حوادثی نظیر انفجار مین‌های مغناطیسی یا چسبان در لنگرگاه‌ها و نفتکش‌ها، حملات پهپادی به ایستگاه‌های پمپاژ نفت سعودی و به یک تاسیسات نفتی دیگر.

سیاست ایالات متحده برای واداشتن تهران به امتیازدهی در خصوص برنامه هسته‌ای خود از طریق محدود کردن شدید صادرات نفت این کشور، با عنوان «فشار حداکثری» توصیف شده است. اینکه پاسخ تهران به این سیاست آمریکا نیز شایسته همین عنوان باشد، نتیجه‌گیری سختی نیست. فقط معلوم نیست چه کسی برنده است. چندین جبهه برای نبرد وجود دارد - دیپلماتیک، اقتصادی، نظامی - و البته تبلیغات سیاسی.

هفته گذشته، جک کین، ژنرال چهارستاره و بازنشسته ارتش آمریکا و مشاور نظامی غیررسمی رئیس‌جمهور ترامپ، پس از آنکه پالایشگاه بقیق عربستان هدف حمله واقع شد، [به بی‌بی‌سی](#) گفت: «من هرگز ایرانی‌ها را تا این حد دستپاچه ندیده‌ام.» هولمن دلیو جنکینز جونیور در [وال استریت جورنال](#) نوشت: «تحریم‌های ترامپ اثر مطلوب خود را دارد... سیاست ما موثر است.» روز سه‌شنبه، در همان روزنامه، والتر راسل مید بر اساس مصاحبه مایک پومپئو، وزیر امور خارجه آمریکا، [استدلال کرد](#): «رژیم [ایران] به دام افتاده است... ترکیب محدودیت‌های نظامی و تحریم‌ها تاکنون برای واشنگتن خوب جواب داده است.»

اما برداشت من از عملکرد متحدان آمریکایی در خلیج فارس و در نقاط دیگر جهان چنین نیست. گرچه سازمان‌های اطلاعاتی ما ممکن است منابع اطلاعاتی بهتری در ایران داشته باشند، اما همانطور که خبرنگار [فایننشال تایمز](#) در ایران در [گزارش خود](#) در ماه جاری درباره واکنش‌ها به اخراج جان بولتون از سمت مشاور امنیت ملی ترامپ نوشت، «ایران [با وجود تحریم‌ها] موفق شده که ارزش خارجی حاصل از فروش نفت خام به مقصدهای نامعلوم را وارد کشور کند و کالاهای غیرنفتی به کشورهای منطقه صادر کند. این امر امکان واردات کالاهای اساسی و دارو به کشور را فراهم کرده است. قفسه‌های سوپرمارکت‌ها پر از اجناس مختلف است و سوخت در پمپ بنزین‌ها به راحتی پیدا می‌شود.»

حمله به پالایشگاه بقیق و تاسیسات نفتی عربستان سعودی آخرین میخ بر تابوت ایده ملاقات رئیس‌جمهور ترامپ و همتای ایرانی‌اش در نیویورک تلقی شد. اما کسی چه می‌داند؟ ترامپ روز سه‌شنبه در [اطهارات خود](#) در مجمع عمومی سازمان ملل گفت: «هیچ دولت مسئولی نباید از شهوت خونریزی ایران حمایت کند. تا زمانی که رفتارهای تهدیدآمیز ایران ادامه دارد، تحریم‌ها برداشته نمی‌شود بلکه سخت‌تر خواهد شد.» اما ترامپ به گزینه‌های نظامی یا تحریم‌هایی بیشتر از آنچه که هفته قبل اعلام شد، اشاره‌ای نکرد. شاید سخنرانی روحانی را - که قرار است به‌زودی در مجمع عمومی سازمان ملل ایراد شود - بتوان نقطه پایانی بر «رفتارهای تهدیدآمیز» ایران تفسیر کرد.

اما یک هشدار برای دیپلماسی: می‌شود گفت که برجام در نهایت به سندی تبدیل شد که به همان اندازه که برنامه ایران را محدود کرد آن را به رسمیت نیز شناخت. به همین ترتیب، «ابتکار صلح هرمز» نیز می‌تواند حقوقی در خصوص آبراه استراتژیک هرمز به تهران اعطا کند که نباید به ایرانی‌ها داده شود. کارکنان حقوقی در دیوان‌سالاری ایرانی در حوزه خود به همان اندازه خطرناک اند که همتایان به‌وضوح خشونت‌طلب آن‌ها در سپاه پاسداران. و حسن روحانی به رغم عنوان رسمی‌اش و حضور مکرریش در رژه‌های نظامی، بالاترین مرجع تصمیم‌گیری در ایران نیست و نفوذ خاصی بر سیاست خارجی و دفاعی ندارد. این نقش متعلق به آیت‌الله خامنه‌ای است که از آمریکا متنفر است و احتمالاً از هر فرصتی برای نشان دادن نفرت خود لذت خواهد برد.

*سایمون هندرسون هموند پژوهشی بیکر و مدیر برنامه برنشتاین در مورد خلیج و سیاست‌گذاری انرژی در انستیتو واشنگتن است.